

Handläggare
Flor Luna
Telefon: 50824267

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Ny översiktsplan för Stockholm stad

– svar på remiss

Förvaltningens förslag till beslut

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutar att godkänna förvaltningens svar på remissen.

Susanne Leinsköld
Stadsdelsdirektör

Sara Heppling Trygg
Avdelningschef

Sammanfattning

I förslaget till ny översiktsplan redovisas enligt plan- och bygglagen stadens prioriteringar och huvuddrag för mark- och vattenanvändning. I det ingår stadens syn på hur den nuvarande och framtida bebyggda miljön bör utvecklas och de allmänna intressen samt miljö- och riskfaktorer som ska beaktas vid planering.

Förslaget tar sin utgångspunkt i Vision 2040 – ett Stockholm för alla och ska vara vägledande för efterföljande planering samt spegla den politiska viljan. Därför behöver kommunfullmäktige under varje mandatperiod besluta om översiktsplanen är aktuell eller om den behöver revideras.

Förvaltningen anser att vision 2040 speglas i det nya förslaget men anser samtidigt att det finns områden som förslaget bättre kan svara upp mot;

- Det lokala perspektivet är en viktig utgångspunkt för mark- och vatten användning.
- Angående social sammanhållning behövs det bättre och tydligare koppling mellan förslaget till översiktsplan och de tydligare direktiven i stadens budget.

- Det behövs tydligare signaler och styrning angående företagsetablering i söderort.
- Stockholms attraktivitet är en känslig balansgång där gröna och blåa värden behöver säkerställas.
- Förslaget behöver förstärkas angående den sammanhängande strukturen kring röda linjen i söderort.
- Det behövs tydligare koppling till andra kommuner och till regional planering.
- Stockholms stads ställning för social hållbarhet och mänskliga rättigheter i den globala kontexten saknas i förslaget.

Ärendet

Förslag till ny översiktsplan

Förslaget till ny översiktsplan är organiserat i fyra huvudkapitel:

I första kapitlet definieras fyra stadsbyggnadsmål.

- En växande stad
- En sammanhängande stad
- God offentlig miljö
- En klimatsmart och tålig stad

I andra kapitlet presenteras fyra utbyggnadsstrategier som alla präglas av målet om en sammanhängande stad.

- Använd den centrala stadens attraktionskraft. Områden kring stadskärnan utvecklas även fortsättningsvis till täta stadsdelar med gemensamma mötesplatser för att bland annat attrahera näringslivet och akademien. Här kan staden genom exploatering ta vara på de positiva marknadsförutsättningarna för att också säkra en hög byggtakt.
- Rikta satsningar till fokusområden. Förslaget lyfter tre fokusområden dit stadens planeringsresurser och investeringar riktas ”för att få igång mer omfattande bostadsbyggande och stadsutveckling än vad som annars vore möjligt med nuvarande marknadsförutsättningar”. Definierade områden är Skärholmen, Farsta och Kista-Järva.
- Prioritera värdeskapande kompletteringar. Parallellt med arbetet med fokusområdena fortsätter staden att ta tillvara goda initiativ till kompletteringsprojekt från marknadsaktörerna, som skapar goda mervärden i resten av staden.

- Ta tillvara Stockholms långsiktiga stadsutvecklingspotential. Mindre stadsbyggnadsinsatser kan vara viktiga för att skapa attraktion men får inte försvåra eller stå i vägen för framtida och mer omfattande stadsbyggnadsinsatser.

I tredje kapitlet redovisas viktiga resonemang för genomförandet av planen.

- Översiktsplanen omsätts på områdesnivå och genom detaljplanering.
- Ett viktigt verktyg för att tillämpandet av planen ska leda till att högre stadskvalitet uppnås är en aktiv markpolitik genom exempelvis en ny markanvisningspolicy med kvalitetsdrivna markanvisningar.
- Ställning tas till att använda marknadsförutsättningskraft för att genomföra översiktsplanen, förutom i de tre fokusområdena.
- Ställning tas till förstärkt dialog som en förutsättning för bättre stadsutveckling.
- Samverkan identifieras som en viktig förutsättning för en god stadsutveckling, till exempel ur ett regionalt perspektiv.

I fjerde kapitlet redovisas de allmänna intressen som översiktsplanen tar ställning till.

- Bostadsförsörjning
- Näringsliv och kompetensförsörjning
- En socialt sammanhållen stad
- Trafik och mobilitet
- Grön och vattennära stad
- Stadens karaktär och gestaltning
- Kulturliv, idrott och rekreation
- Klimat, miljö, hälsa och säkerhet
- Teknisk försörjning

Skärholmen är identifierat som ett av tre fokusområden dit stadens planeringsresurser och investeringar ska riktas. Projektet ”Fokus Skärholmen” förväntas, genom en samlad satsning på ny bebyggelse av 4000 bostäder, tillföra nya värden till området med social hållbarhet som utgångspunkt. Bostadsbyggandet ska förutom att bidra till stadens mål om bostadsförsörjning skapa förutsättningar för ökad trygghet och ett mer levande stadsdelsområde genom bland annat fler verksamheter i bottenvåningar, samt kompletterande kultur-, föreningslivs- och idrottsverksamheter.

En viktig utgångspunkt är att attrahera arbetsplatser, företag, utbildning och offentlig service till Skärholmen samtidigt som stadsdelsområdets fyra centrum utvecklas och kopplingar till kringliggande områden stärks. Av särskild vikt är förbättring av kopplingen till Kungens kurva för att bättre knyta ihop den regionala stadskärnan. Stadsdelsområdets parker, torg och gröna promenader ska utvecklas som målpunkter och som ett finmaskigt nät som bättre kopplar samman stadsdelarna inom området och till kringliggande stadsdelar och Huddinge kommun.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen stadsutveckling och medborgarservice.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att Vision 2040 speglas i förslaget till översiktsplan. Att så tydligt peka ut ett avgränsat antal områden för särskilda satsningar, varav Skärholmen är ett, förväntas starkt bidra till stadens möjligheter att faktiskt samla sina resurser och åstadkomma skillnad för stadens invånare i dessa områden. Förslaget har till viss del fångat de utmaningar som staden står inför när det gäller att utveckla ett Stockholm för alla. Samtidigt anser förvaltningen att det finns områden som förslaget bättre kan svara upp mot.

Det lokala perspektivet som en viktig utgångspunkt för mark- och vatten användning.

Förvaltningen instämmer med förslaget om vikten av att ta tillvara det lokala perspektivet när staden utvecklas. I det arbetet är marken en avgörande resurs. Den utgör det tyngsta verktyget för att styra utvecklingen i riktning mot stadens vision. Gällande den aktiva markpolitik som föreslås anser förvaltningen att det redan i översiktsplanen bör formuleras exempel på strategier som kan peka ut riktningen för hur staden i högre grad kan ta hänsyn till lokala behov och säkerställa lokal förankring i stadsbyggnadsprocessen.

Till exempel behöver samrådsförfarandet utvecklas för att verkligen säkerställa att det lokala perspektivet fångas i processerna och att förankringen får tid att legitimeras hos invånarna.

Så som det beskrivs i konsekvensbeskrivningen (sida 34) anser också förvaltningen att det finns en fortsatt risk att alltför många människor inte kommer till tals och att de som har mindre bra förutsättningar eller kunskaper om deltagandeprocesser går miste om att framföra sina synpunkter eller frågor, trots att staden arbetar med dialog. I det avseendet vill förvaltningen lyfta vikten av bättre kommunikationsinsatser, informationsspridning och uppsökande arbete som en del av samrådsprocesserna, där nära samarbete mellan stadens förvaltningar är en förutsättning för att lyckas.

Social sammanhållning. Ett behov av att bättre och tydligare koppla ihop förslaget till ny översiktsplan med budgetens direktiv.

Under rubriken ”En socialt sammahållen stad” lyfts i förslaget till översiktsplan ett antal viktiga perspektiv som stadsplaneringsprocessen behöver förhålla sig till. Förvaltningen anser att beskrivningarna behöver spetsas till och bättre kopplas till Vision 2040 samt bättre stämma överens med de tydliga direktiv som framgår av stadens budget. Som ett exempel är jämställdhetsaspekten i förslaget reducerad till att hänsyn ska tas till trygghet i utformningen av utemiljöer. En djupare analys av hur resurser används och vilka grupper som gynnas nämns inte alls som ett behov för stadsplaneringsprocesserna. Inte heller kopplas jämställdhetsperspektivet till riktade delaktighetsprocesser för att nå grupper som i vanliga fall inte kommer till tals. Samma sak gäller barns och äldres perspektiv. Tydligare signaler på tidigt hänsyntagande av de olika perspektiven samt ett antal föreslagna verktyg för sådan analys kan stärka planen.

Andra brister som identifierats i konsekvensbeskrivningen och som förvaltningen anser som viktiga att utveckla är ställningstagande angående nyanländas och EU-migranternas speciella behov, samt vad det innebär för grupper med svag betalningsförmåga att huvuddelen av stadens byggnation så tydligt ska utgå från marknadsförutsättningar.

Ett behov av tydligare signaler angående företagsetablering i söderort.

Förvaltningen instämmer med förslaget till översiktsplan att staden behöver fokusera på att attrahera företagsetableringar till söderort och på så sätt bidra till att utjämna skillnaderna i arbetsplatslokalisering. För Skärholmens del beskrivs att lokala utvecklingsmöjligheter för arbetsplatslokalisering kan ske främst genom att lokala centrum utvecklas och genom nybyggnation med flerfunktionella lokaler i bottenvåningarna.

Kopplingen inom den regionala kärnan Kungens Kurva – Skärholmen lyfts fram som viktig att utveckla men förvaltningen saknar en tydlighet kring just företagsetableringar och betydelsen av att knutpunkten för kollektivtrafiken ligger i Skärholmen. Området kommer dessutom i och med Förbifart Stockholm att ha en mer betydelsefull roll i regionen. Strategier för hur staden ska ta vara på ändrade förutsättningar som denna omfattande infrastrukturförändring tas inte om hand tillräckligt i förslaget. Likaväl som förslaget beskriver att det behövs lokala analyser av kulturlivet, behövs det i allra högsta grad tydligare signaler och inriktningar angående näringslivet.

Stockholms attraktivitet, en känslig balansgång.

I förslaget påpekas i olika kapitel vikten av Stockholms karaktär för stadens attraktionskraft. Värdet som både de gröna och de blåa miljöerna tillför i form av ekosystemtjänster är inte bara ett avgörande stödsystem för själva stadens välmående utan också en lika central del av dess attraktion.

Å andra sidan är förslaget lika tydligt med att påpeka att grön mark kommer att bebyggas för att möta behovet bostäder för att staden ska fortsätta vara en motor för hela Sverige och behålla sin attraktionskraft. Det är uppenbart att utmaningarna som staden står inför angående bostadsförsörjning innebär ett utökat stadsbyggande som dessutom kan innebära stora möjligheter för staden. Det som är också uppenbart med markanvändningen, som med alla fysiska resurser, är att den är en ändlig resurs. Därför anser förvaltningen att förslaget behöver presentera starkare och tydligare kriterier för när och under vilka förutsättningar och omständigheter det är rätt att omvandla grön mark för bostadsbyggande samt tydliggöra de underlag som stödjer sådana ställningstaganden.

Bristen på planerade sammanhängande struktur kring röda linjen i söderort.

På kartan som illustrerar tänkt utveckling i förslaget till översiktsplan hänger stadsutvecklingsområdena Skärholmen och Fruängen knappt ihop och södra Mälardalen har i stort sett helt uteslutits som utvecklingsområde. Förvaltningen anser att kartan i detta avseende inte är förenligt med målet om en sammanhållen stad, och heller inte med beskrivningen om utvecklingen i Skärholmen där denna koppling lyfts fram som viktig. Om staden ska kopplas samman behöver förbindelser skapas på båda sidor om en gräns, inte bara på den ena. Med tanke på den starka socioekonomiska gräns som Bredängsvägen och början på Ålgrytevägen utgör mellan Bredäng och Mälardalen behöver förslaget visa högre ambitioner.

Den tydligare inriktning på utvecklingen som en markering av södra Mälardalen som ett utvecklingsområde skulle ge och som ligger i linje med den planering som pågår för fokusområdet Mälardalen inom satsningen Fokus Skärholmen efterfrågas.

Ett behov av tydligare signaler för koppling till andra kommuner och regional planering.

Förvaltningen anser att förslaget till översiktsplan behöver tydliggöras angående stadens hållning till angränsande kommuner och regionala faktorer.

Stockholms stads ställning för social hållbarhet och mänskliga rättigheter i den globala kontexten

Förslaget till översiktsplan tydliggör en ambition att profilera Stockholm som en stad som står i framkant för en hållbar utveckling. Vision 2040 som ligger som grund för översiktsplanförslaget syftar till ett Stockholm som håller samman, som är klimatsmart samt ekonomiskt och demokratiskt hållbart. Parallellt, ur en global kontext, röstade alla FN:s 193 medlemsländer i september 2015 ja till de nya globala utvecklingsmålen – Agenda 2030 som trädde i kraft i januari 2016. De hållbara utvecklingsmålen innebär att utvecklade länder för första gången också behöver implementera de 17 målen och 169 delmålen.

Den svenska regeringen har tagit ett steg fram i det arbetet och tillsatt en delegation som fått i uppdrag att stödja och stimulera Sveriges genomförande av Agenda 2030. Delegationen ska bland annat göra en kartläggning och bedömning av i vilken utsträckning som Sverige uppfyller agendans mål och delmål samt lämna förslag till en övergripande handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan. Alla svenska kommuner kommer alltså att behöva förhålla sig till de åtagna målen i Agenda 2030 och börja implementera dem i sina olika verksamheter. Vissa städer som exempelvis Malmö har redan påbörjat ett arbete för att testa implementeringen av de hållbara utvecklingsmålen.

Förvaltningen anser att översiktsplanen behöver ta ställning till regeringens åtaganden angående Agenda 2030 och på så sätt ge kraft till det stora arbete som staden redan gör inom hållbar utveckling.

Bilagor finns på <http://insynsverige.se/stockholm-skarholmen>

1. Förslag till ny översiktsplan
2. Konsekvensbeskrivning
3. Riksintressen